

«Русалку Дністрову» (видану Маркіяном Шашкевичем), Костомарова: «Переяславську ніч», та найбільш припав йому до вподоби «Кобзар» Шевченка, якого він при своїй тямучості вивчив ся на пам'ять. В тім часі списав він борато народних пісень від своєї матери та від чужих людей, найбільше коломийок й дальше цікавив ся житєм убогих людей. В вищій гімназії читав дуже багато творів українських письменників: Шевченка, Куліша, Марка Вовчка, Стороженка, Руданського, Мирного та багато світових письменників: французьких, англійських, німецьких. Велике нещасте стрінуло Франка як він був учеником шостої класи гімназійної. З світом розпрощала ся мати, а він став круглим сиротою. Вітчим далі займав ся долею пасерба.

1873. р. написав він вірш: «Котляревський» та «Народна пісня», які й до нині не втратили свого значіння (останній був друкований в часописи «Друг» в 1874 р). й від того часу починаєть ся його діяльність й невсипуща праця для українського народу.

Після укінчення семої класи Франко у перше не поїхав до дому помагати в роботі на господарстві, а вибрав ся на дальшу мандрівку, щоб зажити волі, побачити більше світа та пізнати людей. Тоді то звидів він більшу часть Галичини, а головню гірські її околиці. В 1875. р. здав матуру з відзначенем.

III.

По матурі приїхав Франко до Львова й вступив на університет, записавшись на філософічний виділ. Між академіками у Дьвові в той час було одно товариство ніби українське, друге москвофільське. Франко опинив ся в москвофільськім товаристві «Академічний кружок» тому, що воно видавало часопись «Друг», в котрій він поміщував свої поезії, оповідання та довшу повість «Петрії і Довбушки», де дійсність переплітаєть ся з фантазією. В дома, для себе писав по українськи та фонетикою, але для «Друга» мусів перероблювати на язичіє.

Між тим на «Академічний Кружок» й часопись «Друг» почав впливати Михайло Драгоманів, професор київського університету, а потім, вигнаний з України, професор на університеті в Софії (Болгарії). Він був щирим Українцем, вченим, істориком й великим прихильником убогих людей, робітників та селян. Він сказав, що кожне слово сказане не по українськи, кожний крейцар виданий на неукраїнську справу, се видаток з мужицької скарбниці, який до неї не вернеть ся ні звідки. Не дивниця, що Драгоманів потягнув за собою всю кращу молодіж і що найбільше припав до душі своєю наукою Франкови, який сам був мужицьким сином й знав добре селянина, якого описав в поезії «Наймит»:

В устах тужливий спів, в руках чепіги плуга,

Так бачу я його;

Недостаток і тяжка робота і натуга

Зорали зморщками чоло.